

"סבא זצ"ל היה חכם הרזים, פשוטו כמשמעו"

שיחה מאלפת אפופת ניוחחות עילאיים במחיצת 'בלחט'א הרה"ג ר' לייב גרוס שליט"א מברוקלין, נכדו חביבו של ראש ישיבת 'תורה ודעת' זצ"ל

ישעיהו ויין

מאסורי תורה. והנה, בני זוכה ללמוד על טהרת הקודש. כמה הכרת הטוב חייב אני לבורא עולם."

הנהגת העיר ניו יורק האמינה כי "שיגעונותיו" של העלם הצעיר ברי-חלוף הם וחבל להלחם בו על מנת שלא "יפסיד" את מלגת הלימודים, והודיעה בצעד תקדימי כי מעתה כל נער הראוי למלגה שירצה לדחות את לימודיו מטעמי דת יוכל להמתין שנה נוספת ולהשתלם בדתו. היה זה חוק ייחודי שנחקק במיוחד עבור העלם הצעיר ישראל בעלסקי. אך חלפה כמובן שנה ועוד שנה ועוד שנה והמלגה המיוחלת אף פעם לא ניתנה לו שכן מעולם לא פנה ללימודים חיצוניים.

"ומי שתמה האם סבא זצ"ל הבין בסופו של דבר בעניני המדע השונים... נוכל לספר כי הכל היה נהיר ובהיר לו על פי דברי הגמרות, החז"לים והמדרשים שלמד. באחד מימי בין הזמנים בעת ששהה עם תלמידיו בקעמפ המפורסם שעמד תחת הנהגתו בהרי הקטסקיל שבניו יורק, טייל עמם בין ההרים כשהם משוחחים בדברי תורה והלכה. לפתע הרים סבא זצ"ל את עיניו לשמים, עצר מהילוכו והפטיר, 'מעניין מאד. לפי המתבאר לי מדברי הגמרא כוכב זה לא אמור להיות כאן בתקופה זו של השנה'. התלמידים שמעו את הדברים ומשלא הבינו את כוונתו המשיכו עמו בדרכם כשהם מסירים ממחשבתם את דבריו התוהים לכאורה. אחד התלמידים נצר את דברי רבו בליבו ומשבו לאכסנייתם מיהר להתקשר לסוכנות החלל נאס"א ושאל את הדובר שמעבר לשפופרת האם נראה בשעות האחרונות כוכב מיוחד. לתדהמתו, הקול שמעבר לקו השיב בהתפעלות שזה כבר כמה שעות תמהים המדענים מהיכן צץ לו לפתע כוכב שאיננו מוכר, ומה פשרם של דברים. לקח לו זמן רב לאותו תלמיד על מנת לשכנע את "המדען" שמעבר לקו כי הוא בסך הכל תלמיד

מכינוס זה קם ונבנה 'החינוך העצמאי' בארה"ק. רושם של ממש עשו דבריה של האם הגדולה והצליחו לזעזע את אמות הסיפים."

כבר משחר טל ילדותו יכלו סובביו להבחין כי לגדולות נוצר. בהיותו נער צעיר לימים הצליח מאוד בלימודיו, וכדי "להשקיע" בו ולטפח את כישוריו ואולי אף להפכו למדען בעל שם עולמי החליטה הנהגת העיר ניו יורק להעניק לו לימודי חינוך בקולג'. סבא זצ"ל נכנס לבית הוריו והכריז חגיגית כי אינו מעוניין בכך וכי חפץ הוא לשקוד על לימוד התורה יומם ולילה. אביו, רבי בער'ל (היה מכונה רבי בער'ל אמריקנער) שנמנה על תלמידיהם של מרן הס"ק בעל ה'חפץ חיים' זיע"א ומרן הגר"ש שקאפ זיע"א (הוא גלה מאמריקה לליטא ללמוד תורה) פרץ בבכי עז מהתרגשות והפטיר בשמחה, "מי האמין שאזכה לראות כזאת נחת מופלאה, כאן באמריקה החומרית. זאת שהקשתה על יהודים לשמור שבת ולהתנזר

בויליאמסבורג שבניו יורק אסיפה גדולה וחשובה בהשתתפותם של רבותינו הגדולים מרנן רבי משה פינשטיין זיע"א ורבי אהרן קוטלר זיע"א שעסקה בעניני חינוך. לפתע החלה מהומה רבתית באולם כאשר אי מי הבחין בסממן חיצוני התלוי באולם. החלו ויכוחים נוקבים האם להסירו כשכל צד מצדד בעמדתו ובתווך יושבים גדולי ישראל זצוק"ל ואינם מצליחים להרגיע את המצב ואיום של ממש על ביטול הכינוס העיב ברקע. אמו ע"ה שהשתתפה בעזרת הנשים הצליחה בדרך לא דרך לחטוף את המיקרופון וזעקה בבכי, "יהודים יהודים, תראו כמה צער אתם גורמים לרבנים. בגללכם הם בוכים". לתדהמת הכל השתתקו לפתע כל הניצים ושבו למקומותיהם, וכך המשיך הכינוס להתנהל על מי מנוחות. סבא זצ"ל היה מציין בהתרגשות שאמו ע"ה שבה הביתה ובכתה בכי תמרורים מביזיון התורה הנורא, אך מיד היה ממשיך ומדגיש כי

אישיותו המדהימה של סבא זצ"ל לא נבראה ביום אחד... היא עוצבה שלב אחר שלב ונבנתה נדבך אחר נדבך, בצעדים מדודים ובעמל רב", פותח יבלחט"א נכדו חביבו של ראש ישיבת 'תורה ודעת' הגאון הגדול רבי ישראל בעלסקי זצ"ל את שיחתו לבטאון עולם התורה.

שנות עלומיו

"סבא זצ"ל היה תלמידם הקרוב של מרנן הגאונים רבי זעליג אפשטיין זצוק"ל, רבי אליהו חזן זצוק"ל, ושימש ממושכות את מרן הגאון רבי ראובן גרוזובסקי זצוק"ל, חתנו של מרן הגאון רבי ברוך בער זיע"א בעל ה'ברכת שמואל'. סבא זצ"ל אף ישן בחדרו של רבי ראובן זצוק"ל זמן ממושך ולמד מאורחותיו. על מנת להמחיש את הקירבה הגדולה לה זכה מרבי ראובן אציין מעשה מופלא; באחד הבקרים הגיש סבא לרבי ראובן ספל לנטילת ידיים ובטעות נשפכו המים על מיטתו של רבי ראובן. סבא חרד מאוד שמא פגם ולו במעט בכבודו של רבו הנערץ וכפי הנראה היה שרוי בצער. רבי ראובן עמל משך זמן ממושך לנחמו ולפייסו, ואפילו חרג ממנהגו ועבר על הקבלה שקיבל על עצמו שלא לשוחח כשתפילין על זרועו ועל ראשו. זאת מן הסתם הפעם הראשונה בחייו שדיבר רבי ראובן עם אי-מי כשתפילין מונחים עליו, העיד תלמידו וחתנו הגדול רבי דן אונגרירש זצוק"ל בפני סבא. 'עליך להבין עד כמה חשוב היה לו לפייסך שכן מהבר מצוה שלו לא אירע ולו פעם אחת בחייו שעבר על קבלה זו', היה רבי דן מציין בהתפעלות בפני סבא זצ"ל. וכך סבא זצ"ל חי את חייו כל הימים. עלה ונתעלה עד שהגיע לפסגות הרמות כפי שזכינו להכירו בשנות חייו המאוחרות."

"סבא זצ"ל היה רגיל לספר לנו כי בהיותו ילד רך בשנים נערכה

ישיבה שאין לו סיג ושיח בענינים אלו וכי רק בקש לברר את דברי רבו שלא הובנו לשומעיהם. מיותר לציין כי סבא זצ"ל כלל לא התפעל כשאותו תלמיד שב אחוז תדהמה והתרגשות נוכח דברי אנשי סוכנות החלל. 'הכל מופיע בדבריהם של רבותינו', סיים את הנושא באחת."

לבו פתוח כאולם לכל נצרך

"סבא זצ"ל נתייחד במעלות אינספור" מדיש בן שיחנו שליט"א, "אך תמיד ידע לנצלם כדי להיטיב עם הזולת. שיטות רבות פיתח בחיי היום יום שלו על מנת להקל ולסייע לכל נצרך. כך יצא כאילו במקרה ששיטה ידועה ומפורסמת שמסייעת לרבים להקלה בגמגום פותחה על ידו כשהוא מוכן ללמדה ללא כל תמורה או הסכמה לקבלת טובת הנאה."

"הוא היה קופה של צדקה מהלכת", התבטא באוזני יהודי נכבד בשעת הלוויתו, "לא היתה לו אמנם קופת צדקה פרטית, אך הוא נתן צדקה והיטיב עם הבריות ללא גבולות. בכל יום הגיעו אליו המוני מבקשי צדקה מתושבי אמריקה ומחוצה לה ואת כולם קבל בסבר פנים יפות. לא היה אצלו מושג שלא לענות לטלפון או לא לפתוח את הדלת כשמאן דהו הקיש עליה. בכל שעה משעות היממה דלתו היתה פתוחה בפני כל דורש ותמיד קבל את כולם במתת יד הגונה וראויה ובחיוך כובש."

"סיפור מופלא שאירע בשנים האחרונות יוכל להאיר את עינינו ולו במעט במידת הטבתו וחסדו. אחד מתלמידיו העסיק במפעלו עובד מסוים ולאחר ששמע אותו מתבטא בחריפות נגד סבא זצ"ל הודיעו על אתר כי הוא מפוטר ממשרתו. אותו עובד לא היסס ובא למעונו של סבא זצ"ל וסיפר לו כי תלמידו פיטרו. הוא כמובן לא ציין מהי הסיבה שבגינה פוטר, אך ביקש מסבא, מורו ורבו של מעבדו כי יורה לו להשיבו לעבודה. סבא זצ"ל הבין מיד את סיבת הפיטורין, התקשר לתלמידו ואמר לו באופן נחרץ, הכבוד שלי שליחודי תהיה פרנסה. אם חפץ אתה בכבודי עליך להשיבו באופן מידי לעבודה. כל ניסיון מצד בעל המפעל להסביר ולהגן על צעדו כלל לא נשמע. עליך להשיבו לעבודה מיד, הייתה התשובה הנחרצת והתקיפה שלא הותירה כל מקום לויכוחים."

ביצור הגיע סבבם זצ"ל לטפח ולעסוק בעניני כשרות?

"זה החל עם הגיעו לגיל עשרים וחמש שנים. אז קיבל 'סמיכה' מרבתי הגדולים זצוק"ל ונשלח

חיזוק מעשיים. בשנה אחת תיאר את הדברים המעכבים את הגאולה וציין כי אי הקפדה על איסור טלטול בשבת גורם להמשך החורבן, וחיזק את הנוכחים לבל יסמכו על ההיתרים לטלטל בשבת. כמו כן ציין את אותם בתי הדין שאינם פוסקים על פי ההלכה הצרופה והמסורה לנו מדורי דורות. כהלכה למעשה בדבריו החל מיד לפעול על מנת להקים בתי דין כשרים וראויים בריכוזים רבים המחויבים לתורה ולפוסקיה בלבד."

לסיום, מבקש בן שיחנו שליט"א להבהיר כי כמי שזכה לקרבתו הגדולה של סבו הגדול ראש ישיבת 'תורה ודעת' זצ"ל מחויב הוא לציין כי היטב חרה לו לסבא זצ"ל מהנעשה בארה"ק בתקופה האחרונה, כאשר ברור ופשוט היה לו כי אסור בתכלית האיסור להתייצב בלשכות הגיוס.

כמו כן כאב מאד את הניסיונות לכפות על 'ציבור יראי ד' לעזוב את דרך רבותיו מקדמת דנא ולצעוד לאורם ובדרכם של גדולי תורה מסוימים. "כל אחד מחויב לצעוד אחר הרב'ה שלו שקיבל תורה ומסורת מרבו, ורבו מרבו עד משה רבינו ע"ה, ואין מושג כזה בשום פנים ואופן לחייב אי-מי ללכת אחר גדול בתורה הפוסק וקובע אחרת."

"סבא זצ"ל" מסיים בן שיחנו שליט"א את דבריו המרתקים, "ראה בכך אסון נורא לכלל היהדות התורתית. משום כך הוא חרג ממנהגו וחתם על מכתב ייחודי יחד עם גדולי ראשי הישיבות שליט"א מארה"ב המוחים נמרצות כנגד רדיפות והצקות לציבור יראי ד' המבקש לצעוד בדרך רבותיו זצוק"ל ויבלחט"א."

במסורת כשבכל נושא וענין ידע בדיוק את שיטתם ודעתם של פוסקי וגדולי הדורות, אך כל ענין הוכח על ידו מגמרות מפורשות. תמיד ידע לצטט גמרות שלמות על בוריין ולהוכיח מהן מהי ההלכה הצרופה ומהי הדרך הנכונה בה ראוי ונכון לצעוד."

ציפית לישועה

"פרק מיוחד היה נושא השתפכות הנפש של סבא זצ"ל, כיסופיו וגעגועיו לבית המקדש היו לשם דבר גם בקרב יהודים של צורה באמריקה. מר"ח אב עד תשעה באב היה עורך מדי לילה בחצות 'תיקון חצות' כשהוא מבאר את אגדות החורבן כשהוא יושב על הארץ עם אפר על ראשו. צום תשעה באב אצלו הזכיר את העובדות על גדולי ישראל מדורות עברו. הוא היה ממרר בבכי בדמעות שליש, והיה מוסר שיעור מיוחד בספר איוב. לשיעור זה היו מתקבצים המונים רבים שביקשו לחוש ולו במעט את האבדן הגדול בחורבן הבית. 'כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו', היה קולו של סבא זצ"ל נשמע למרחקים. כל משתתף יכול היה לחוש על בשרו ממש את האשמה והטענה מדוע החרכת את בית המקדש? מדוע עדיין לא נבנה. הוא היה מתחנן לשומעיו בהתרגשות עצומה, אנא, במטותא מכס, צפו לישועה. בקעו שערי שמים. בקשו שיבוא כבר משיח צדקנו. קשה אולי להתבטא כך, אבל אנשים ממש המתינו בכיליון עינים לימי בין המצרים על מנת לטעום מטעמו הערב של סבא זצ"ל הממחיש להם בצבעים חיים ובתיאור חי מה איבדנו בחורבן בית אלוקינו. סבא זצ"ל גם כיון בדבריו לדברי

על ידם להיכנס לענינים הסבוכים הללו. היה זה לאחר שרבנים גדולים מהיושבים ראשונה בממלכת ההוראה באותה עת התחבטו נוראות בסוגית הכשרות באמריקה של אז. רבים מנותני הכשרויות התקשו להבין היטב את שפתם של בעלי המפעלים והמסעדות. הם לא התמצאו בשפה האנגלית על בוריה וחששו שמא מבקשי תעודות הכשרות "מעגלים מעט פינות" ומשתמשים בביטויים ובשמות שונים ומשונים שאינם מוכרים היטב לרבנים ולמשגיחי כשרות שלא גדלו באמריקה. מאחר וסבא זצ"ל היה אמריקאי מזה כמה וכמה דורות נתבקש הוא על ידם להיכנס לעובי הקורה וליטול על עצמו עול כבד זה. מני אז, במשך עשרות שנים עסק בכך בחרדת קודש ובתחושה עילאית של שליחות אמיתית לאפרושי מאיסורא ולהציל יהודים ממאכלות אסורות רח"ל.

אך יחד עם עשייתו הברוכה בעניינים אלו נותר סבא זצ"ל "ראש ישיבה" במלוא מובן המילה. כל הליכותיו והנהגותיו נותרו כשל מי שלא עזב ולו לרגע קט את כתלי בית המדרש האהובים, וכל ישותו זעקה "בן תורה". היתה לו בהירות עצומה בלימוד כך שכל שיעור או 'חבורה' שנאמרה על ידו על סוגיה מסוגיות הש"ס סייעו להבנת הדברים באופן המופלא ביותר. שהיתי פעם לצדו כשהוצרך לעבור ניתוח. הוא הופיע עם הגמרא בידו פתח אותה בהנאה ופשוט שכח מכל הנעשה סביבו. ארבע שעות נמשך הדבר כשמסביבו סערה עצומה, אך הוא כלל לא משגיח בה. הוא וגמרתו בידו. הוא ועולמו העילאי שלו. בכלל, צריך להבין, סבא היה גמראדיק'ע איד. אמנם היה עמוס